

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETINING
KATTAQO'RG'ON FILIALI

Ro'yxatga olindi
№ BD-60410100.2.03

"TASDIQLAYMAN"

Direktor

Sh.R.Urakov

2021-yil "30" 08

MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO
STANDARTLARI BO'YICHA MOLIYAVIY HISOBOT
FAN DASTURI

Bilim sohasi:	400000 – Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410000 – Biznes va boshqaruv
Ta'lim yo'nalishi:	60410100- Buxgalteriya hisobi va audit

SAMARQAND-2021

Fan/modul kodi TFT 2005		O'quv yili 2024-2025	Semestr 7	ECTS – Kreditlar 6	
Fan/modul turi Tanlov		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami: (soat)	
	Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari bo'yicha moliyaviy hisobot	90	90	180	
2.	I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad Mamlakatimiz iqtisodiyotiga xorijiy investitsiyalarni to'g'ridan-to'g'ri jalb etilishi, erkin iqtisodiy zonalarining tashkil etilishi va faoliyat yuritishi buxgalteriya hisobini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tashkil qilishni zarurat qilib qo'ymoqda. Hozirgi vaqtda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari xo'jalik subyektlar tomonidan tashqi foydalanuvchilar ehtiyojlarini qondirishga yo'naltirilgan buxgalteriya axborotini tayyorlashda tobora keng foydalanilmoqda. Bu holat axborotni sifatini oshirish, kapital qiymatini pasaytirish, kapital bozoriga kirishni osonlashtirish kabi bir qator sabablar bilan izohlanadi. Ma'lumki, moliyaviy hisobotlar xalqaro standartlarini bilmasdan turib ushbu standartlarga o'tib bo'lmaydi. Fanning vazifasi – moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini uyg'unlashtirgan holda magistrantlarga moliyaviy hisobotlarni xalqaro darajada tayyorlash va taqdim etish, buxgalteriya hisobi milliy standartlari asosida faoliyat yuritayotgan korxonalarni xalqaro standartlarga muvofiq trantsformatsiya qilishni o'rgatishdan iborat. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari" fanining asosiy maqsadi – magistrantlarda xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning moliyaviy-xo'jalik faoliyatini moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirishdan iborat. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-MAVZU. MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIGA Moliyaviy hisobot xalqaro standartlarining asosiy mazmuni va uning buxgalterlarni tayyorlash tizimidagi o'rnini Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari bo'yicha qo'mita(MHXSQ)ning maqsadi va uning tavsifi				

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini ishlab chiqish, qabul qilish va foydalanish imkoniyatlari MHXS (IFRS) bo'yicha moliyaviy hisobotni tayyorlashning kontseptual asoslari .MHXS (IFRS) "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini birinchi marta qo'llash"

Buxgalteriya hisobining professionallasuvi - bu buxgalteriya ishlarining ushbu sohada ma'lum professional bilimlarga ega bo'lgan mutaxassislar tomonidan bajarilishi hamda mamlakat darajasida buxgalteriya hisobining muammolari, jumladan standartlashtirish, buxgalterlarning professional malakasini oshirish, ushbu professiyaning axloq qoidalarini takomillashtirish bilan shug'ullanadigan notijorat va nodavlat tashkilotlarning faoliyat yuritishi.

2-MAVZU. MOLIIYaVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIGA

Moliyaviy hisobot xalqaro standartlarining asosiy mazmuni va uning buxgalterlarni tayyorlash tizimidagi o'rni Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari bo'yicha qo'mita(MHXSQ)ning maqsadi va uning tavsifi Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini ishlab chiqish, qabul qilish va foydalanish imkoniyatlari .MHXS (IFRS) bo'yicha moliyaviy hisobotni tayyorlashning kontseptual asoslari .MHXS (IFRS) "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini birinchi marta qo'llash.

3-MAVZU. MOLIIYaVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIDA UMUMIY MASALALAR

BHXS №1 "Moliyaviy hisobotlarni taqdim etish" standartining mazmuni va qo'llanilishi BHXS (IAS) 7 "Pul oqimlari to'g'risidagi hisobot" standartining mazmuni va qo'llanilishi BHXS (IAS) 8 "Hisob siyosatlar, hisoblab chiqilgan baholardagi o'zgarishlar va xatolar" . BHXS (IAS) "Hisobot davridan keyingi hodisalar". BHXS (IAS) 21 "Valyuta kurslaridagi o'zgarishlarning ta'sirlari"

MHXSlar bo'yicha birinchi moliyaviy hisobotlar - Tadbirkorlik sub'ekti MHXSlarga muvofiqlik to'g'risida aniq va shartsiz bildirib Moliyaviy Hisobotlarning Xalqaro Standartlari (MHXSlar)ni qo'llagan birinchi yillik moliyaviy hisobotlar. Oldingi BHUT - MHXSlarni birinchi marta qo'llaydigan tadbirkorlik sub'ekti MHXSlarni qabul qilishidan bevosita oldin qo'llagan buxgalteriya hisobining asosi. MHXS bo'yicha birinchi hisobot davri - Tadbirkorlik sub'ektining MHXS bo'yicha birinchi moliyaviy hisobotlari qamrab olgan eng oxirgi hisobot davri. MHXS bo'yicha moliyaviy holat to'g'risidagi boshlang'ich hisobot - Tadbirkorlik sub'ektining MHXSlarga o'tish sanasiga bo'lgan moliyaviy holat to'g'risidagi hisoboti.

4-MAVZU. MOLIIYaVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIDA UMUMIY MASALALAR

BHXS №1 "Moliyaviy hisobotlarni taqdim etish" standartining mazmuni va qo'llanilishi BHXS (IAS) 7 "Pul oqimlari to'g'risidagi hisobot" standartining mazmuni va qo'llanilishi BHXS (IAS) 8 "Hisob siyosatlar, hisoblab chiqilgan baholardagi o'zgarishlar va xatolar" BHXS (IAS) 10 "Hisobot davridan keyingi hodisalar". BHXS (IAS) 21 "Valyuta kurslaridagi o'zgarishlarning ta'sirlari"

MHXSlar bo'yicha birinchi moliyaviy hisobotlar - Tadbirkorlik sub'ekti MHXSlarga muvofiqlik to'g'risida aniq va shartsiz bildirib Moliyaviy Hisobotlarning Xalqaro Standartlari (MHXSlar)ni qo'llagan birinchi yillik

moliyaviy hisobotlar. Oldingi BHUT - MHXSlarni birinchi marta qo'llaydigan tadbirkorlik sub'ekti MHXSlarni qabul qilishidan bevosita oldin qo'llagan buxgalteriya hisobining asosi. MHXS bo'yicha birinchi hisobot davri - Tadbirkorlik sub'ekti MHXS bo'yicha birinchi moliyaviy hisobotlari - qamrab olgan eng oxirgi hisobot davri. MHXS bo'yicha moliyaviy hisobotlari to'g'risidagi boshlang'ich hisobot - Tadbirkorlik sub'ekti MHXSlarga o'tish sanasiga bo'lgan moliyaviy holat to'g'risidagi hisoboti.

5- MAVZU. TUSHUMLARNI HISOBGA OLUVCHI STANDARTLARINING TAVSIFI

BHXS (IAS) 11 "Qurilish shartnomalari" BHXS (IAS) 11 "Qurilish Shartnomalari" nomli standartning maqsadi qurilish shartnomalari bilan bog'liq daromadlar va harajatlarning buxgalteriya hisobini belgilashdan iboratdir. Qurilish shartnomalari asosida amalga oshiriladigan faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari tufayli shartnoma bo'yicha faoliyatning boshlanishi sanasi va tugashi sanasi odatda har xil hisobot davrlariga to'g'ri keladi. Shuning uchun, qurilish shartnomalarini hisobga olishning asosiy vazifasi shartnoma bo'yicha daromadlar va harajatlarni qurilish ishlari amalga oshiriladigan hisobot davrlarida to'g'ri taqsimlashdir. Qurilish shartnomasi bo'yicha daromadlar va harajatlar umumlashgan daromad to'g'risidagi hisobotda qachon tan olinishi kerakligini aniqlash uchun mazkur Standartda Moliyaviy hisobotlarni tayyorlash va taqdim etishning Kontseptual Asosi da belgilangan tan olish mezonlaridan foydalaniladi. Shuningdek, ushbu mezonlarning qo'llanishida amaliy yo'riqnomalar ham beriladi.

6- MAVZU. TUSHUMLARNI HISOBGA OLUVCHI STANDARTLARINING TAVSIFI

BHXS (IAS) 11 "Qurilish Shartnomalari" nomli standartning maqsadi qurilish shartnomalari bilan bog'liq daromadlar va harajatlarning buxgalteriya hisobini belgilashdan iboratdir. Qurilish shartnomalari asosida amalga oshiriladigan faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari tufayli shartnoma bo'yicha faoliyatning boshlanishi sanasi va tugashi sanasi odatda har xil hisobot davrlariga to'g'ri keladi. Shuning uchun, qurilish shartnomalarini hisobga olishning asosiy vazifasi shartnoma bo'yicha daromadlar va harajatlarni qurilish ishlari amalga oshiriladigan hisobot davrlarida to'g'ri taqsimlashdir. Qurilish shartnomasi bo'yicha daromadlar va harajatlar umumlashgan daromad to'g'risidagi hisobotda qachon tan olinishi kerakligini aniqlash uchun mazkur Standartda Moliyaviy hisobotlarni tayyorlash va taqdim etishning Kontseptual Asosi da belgilangan tan olish mezonlaridan foydalaniladi. Shuningdek, ushbu mezonlarning qo'llanishida amaliy yo'riqnomalar ham beriladi.

7- MAVZU. NOMOLIYAVIY AKTIVLARNI HISOBGA OLUVCHI STANDARTLARINING TAVSIFI

BHXS (IAS) 2 "Zaxiralar" nomli standartning maqsadi tovar-moddiy zaxiralarni (TMZlarni) hisobga olish tartibini belgilashdan iboratdir. TMZlarni hisobga olishda asosiy masala bo'lib TMZlarning tannarxi qanday summada aktiv sifatida tan olinishi va ular bilan bog'liq bo'lgan daromadlar kelgusi davrlarda tan olinguncha hisobga olinishi kerakligi hisoblanadi. Ushbu Standart

tannarx va uning keyinchalik xarajat sifatida tan olinishi, shu jumladan uning har qanday sof sotish qiymatigacha kamaytirilishi bo'yicha ko'rsatmalarni beradi. U, shuningdek, tovar moddiy zaxiralarning tannarhini aniqlashda qo'llaniladigan tannarxni hisoblash formulalari bo'yicha ko'rsatmalarni keltiradi.

8- MAVZU. NOMOLIYaviy AKTIVLARNI HISOBGA OLUVCHI STANDARTLARINING TAVSIFI

BHXS (IAS) 2 "Zaxiralar" nomli standartning maqsadi tovar-moddiy zaxiralarni (TMZlarni) hisobga olish tartibini belgilashdan iboratdir. TMZlarni hisobga olishda asosiy masala bo'lib TMZlarning tannarxi qanday summada aktiv sifatida tan olinishi va ular bilan bog'liq bo'lgan daromadlar kelgusi davrlarda tan olinguncha hisobga olinishi kerakligi hisoblanadi. Ushbu Standart tannarx va uning keyinchalik xarajat sifatida tan olinishi, shu jumladan uning har qanday sof sotish qiymatigacha kamaytirilishi bo'yicha ko'rsatmalarni beradi. U, shuningdek, tovar moddiy zaxiralarning tannarhini aniqlashda qo'llaniladigan tannarxni hisoblash formulalari bo'yicha ko'rsatmalarni keltiradi.

9- MAVZU. BAHOLASHNI HISOBGA OLUVCHI STANDARTLARINING TAVSIFI

Mazkur Standartning maqsadi tadbirkorlik sub'ekti tomonidan qo'llaniladigan shunday tartiblarni belgilashdan iboratki, bunda uning aktivlari ularning qoplanadigan qoplanadigan qiymatdan ortiq bo'lmagan summada hisobga olinganligi ta'minlanadi. Aktiv uning balans qiymati aktivdan foydalanish yoki uni sotish orqali qoplanadigan summadan oshsa, ushbu aktiv o'zining qoplanadigan qiymatidan ortiq summada hisobga olingan bo'ladi. Agarda ushbu holat yuz bersa, aktiv qadrsizlangan deb hisoblanadi va mazkur Standart tadbirkorlik sub'ektidan qadrsizlanish zararini tan olishni talab etadi. Ushbu Standart tadbirkorlik sub'ekti qadrsizlanish zararini qachon qayta tiklashi kerakligini hamda ochib berilishi lozim bo'lgan ma'lumotlarni belgilaydi.

10- MAVZU. BAHOLASHNI HISOBGA OLUVCHI STANDARTLARINING TAVSIFI

Mazkur Standartning maqsadi tadbirkorlik sub'ekti tomonidan qo'llaniladigan shunday tartiblarni belgilashdan iboratki, bunda uning aktivlari ularning qoplanadigan qoplanadigan qiymatdan ortiq bo'lmagan summada hisobga olinganligi ta'minlanadi. Aktiv uning balans qiymati aktivdan foydalanish yoki uni sotish orqali qoplanadigan summadan oshsa, ushbu aktiv o'zining qoplanadigan qiymatidan ortiq summada hisobga olingan bo'ladi. Agarda ushbu holat yuz bersa, aktiv qadrsizlangan deb hisoblanadi va mazkur Standart tadbirkorlik sub'ektidan qadrsizlanish zararini tan olishni talab etadi. Ushbu Standart tadbirkorlik sub'ekti qadrsizlanish zararini qachon qayta tiklashi kerakligini hamda ochib berilishi lozim bo'lgan ma'lumotlarni belgilaydi.

11- MAVZU. NOMOLIYaviy MAJBURIYATLARNI HISOBGA OLUVCHI STANDARTLARINING TAVSIFI

BHXS 37 "Rezervlar, shartli majburiyatlar va shartli aktivlar" nomli standartning maqsadi rezervlar, shartli majburiyatlar va shartli aktivlarga nisbatan to'g'ri tan olish mezonlari va baholash asoslari qo'llanilishini hamda foydalanuvchilar ushbu rezervlar, shartli majburiyatlar va shartli aktivlarning mohiyatini, vaqtini va summasini tushunishi uchun moliyaviy hisobotlarga izohlarda yetarlicha ma'lumotlar ochib berilishini ta'minlashdan iboratdir.

12- MAVZU. NOMOLIYAVIY MAJBURIYATLARNI HISOBGA OLUVCHI STANDARTLARINING TAVSIFI

BHXS 37 "Rezervlar, shartli majburiyatlar va shartli aktivlar" nomli standartning maqsadi rezervlar, shartli majburiyatlar va shartli aktivlarga nisbatan to'g'ri tan olish mezonlari va baholash asoslari qo'llanilishini hamda foydalanuvchilar ushbu rezervlar, shartli majburiyatlar va shartli aktivlarning mohiyatini, vaqtini va summasini tushunishi uchun moliyaviy hisobotlarga izohlarda yetarlicha ma'lumotlar ochib berilishini ta'minlashdan iboratdir.

13- MAVZU. MOLIYAVIY INSTRUMENTLARNI HISOBGA OLUVCHI STANDARTLARINING TAVSIFI

BHXS (IAS) 32 "Moliyaviy instrumentlar: taqdim etish" Mazkur Standartning maqsadi moliyaviy instrumentlarni majburiyatlar yoki kapital sifatida taqdim etish hamda moliyaviy aktivlar va moliyaviy majburiyatlarni o'zaro hisob-kitob qilish tamoyillarini belgilashdan iboratdir. U moliyaviy instrumentlarni, emitent nuqtai nazaridan, moliyaviy aktivlarga, moliyaviy majburiyatlarga va ulushli instrumentlarga tasniflanishiga; tegishli foiz, dividendlar, foyda va zararlarning tasniflanishiga; hamda moliyaviy aktivlar bilan moliyaviy majburiyatlar o'zaro hisob-kitob qilinishi kerak bo'lgan holatlarga nisbatan qo'llaniladi

14- MAVZU. MOLIYAVIY INSTRUMENTLARNI HISOBGA OLUVCHI STANDARTLARINING TAVSIFI

BHXS (IAS) 32 "Moliyaviy instrumentlar: taqdim etish" Mazkur Standartning maqsadi moliyaviy instrumentlarni majburiyatlar yoki kapital sifatida taqdim etish hamda moliyaviy aktivlar va moliyaviy majburiyatlarni o'zaro hisob-kitob qilish tamoyillarini belgilashdan iboratdir. U moliyaviy instrumentlarni, emitent nuqtai nazaridan, moliyaviy aktivlarga, moliyaviy majburiyatlarga va ulushli instrumentlarga tasniflanishiga; tegishli foiz, dividendlar, foyda va zararlarning tasniflanishiga; hamda moliyaviy aktivlar bilan moliyaviy majburiyatlar o'zaro hisob-kitob qilinishi kerak bo'lgan holatlarga nisbatan qo'llaniladi.

15- MAVZU. KONSOLIDATSIYALASH ASOSLARINI HISOBGA OLUVCHI STANDARTLARINING TAVSIFI

Mazkur Standartning maqsadi qaram tashkilotlardagi investitsiyalarga nisbatan buxgalteriya hisobini belgilash hamda qaram tashkilotlar va qo'shma korxonalardagi investitsiyalarni hisobga olishda ulush bo'yicha hisobga olish usuli qo'llanilishiga nisbatan talablarni belgilashdan iboratdir. Agarda tashkilot, bevosita yoki bilvosita (masalan sho'ba tashkilotlari orqali), investitsiya ob'ektida 20 foiz yoki undan ko'proq ovoz berish huquqiga ega bo'lsa, bunday

tashkilot jiddiy ta'sirga ega deb hisoblanadi, agarda bunday ta'sir mavjud emasligi yaqqol namoyon bo'lmasa. Aksincha, agarda tashkilot, bevosita yoki bilvosita (masalan sho'ba tashkilotlari orqali), investitsiya ob'ektida 20 foizdan kamroq ovoz berish huquqiga ega bo'lsa, bunday tashkilot jiddiy ta'sirga ega emas deb hisoblanadi, agarda bunday ta'sir yaqqol namoyon bo'lmasa. Boshqa investor investitsiya ob'ektida sezilarli yoki ko'pchilik egalik huquqiga ega bo'lishi tashkilotning jiddiy ta'sirga ega bo'lishiga tusqinliq qilishini anglatmaydi.

16- MAVZU. KONSOLIDATSIYALASH ASOSLARINI HISOBGA OLUVCHI STANDARTLARINING TAVSIFI

Mazkur Standartning maqsadi qaram tashkilotlardagi investitsiyalarga nisbatan buxgalteriya hisobini belgilash hamda qaram tashkilotlar va qo'shma korxonalaridagi investitsiyalarni hisobga olishda ulush bo'yicha hisobga olish usuli qo'llanilishiga nisbatan talablarni belgilashdan iboratdir. Agarda tashkilot, bevosita yoki bilvosita (masalan sho'ba tashkilotlari orqali), investitsiya ob'ektida 20 foiz yoki undan ko'proq ovoz berish huquqiga ega bo'lsa, bunday tashkilot jiddiy ta'sirga ega deb hisoblanadi, agarda bunday ta'sir mavjud emasligi yaqqol namoyon bo'lmasa. Aksincha, agarda tashkilot, bevosita yoki bilvosita (masalan sho'ba tashkilotlari orqali), investitsiya ob'ektida 20 foizdan kamroq ovoz berish huquqiga ega bo'lsa, bunday tashkilot jiddiy ta'sirga ega emas deb hisoblanadi, agarda bunday ta'sir yaqqol namoyon bo'lmasa. Boshqa investor investitsiya ob'ektida sezilarli yoki ko'pchilik egalik huquqiga ega bo'lishi tashkilotning jiddiy ta'sirga ega bo'lishiga tusqinliq qilishini anglatmaydi.

17- MAVZU. MOLIVAVIY HISOBOT TRANSFORMATSIYASI

Parallel hisobni yuritish – MHXSning qoidalariga muvofiq ravishda xo'jalik faoliyatidagi dalillarni buxgalteriya hisobining registrlarida aks ettirishni anglatadi. Shunday kilib, xar bir xo'jalik operatsiyasi ikki marta hisobga olinadi (takrorlanadi): birinchi marta - ... ikkinchi marta - ... Parallel hisobni tashkillashda, MHXS bo'yicha moliyaviy hisobot kursatkichlari MHXS bo'yicha yuritilgan buxgalteriya hisobining ma'lumotlari asosida shakllantiriladi. BHXS bo'yicha tuzilgan hisobot va hisobning qoidalari qay darajada MHXS bo'yicha yuritiladigan hisobga yaqin bo'lsa,

18- MAVZU. MOLIVAVIY HISOBOT TRANSFORMATSIYASI

Parallel hisobni yuritish – MHXSning qoidalariga muvofiq ravishda xo'jalik faoliyatidagi dalillarni buxgalteriya hisobining registrlarida aks ettirishni anglatadi. Shunday kilib, xar bir xo'jalik operatsiyasi ikki marta hisobga olinadi (takrorlanadi): birinchi marta - ... ikkinchi marta - ... Parallel hisobni tashkillashda, MHXS bo'yicha moliyaviy hisobot kursatkichlari MHXS bo'yicha yuritilgan buxgalteriya hisobining ma'lumotlari asosida shakllantiriladi. BHXS bo'yicha tuzilgan hisobot va hisobning qoidalari qay darajada MHXS bo'yicha yuritiladigan hisobga yaqin bo'lsa.

19-MAVZU. MOLIVAVIY HISOBOTLARNING XALQARO STANDARTLARIGA KIRISHI.

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari bo'yicha qo'mita (MHXSQ)ning maqsadi va uning tavsifi Bugungi kunda, buxgalteriya hisobining xalqaro standarti sifatida ikkita etalon: Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari – MHXS (International Financial Reporting Standards – IFRS) hamda AQShning Buxgalteriya hisobining umumqabul qilingan qoidalari – BHUQ (Generally Accepted Accounting Principles – GAAP) tan olingan. Jahon fond bozorlarida listingdan o'tish uchun taqdim qilinadigan moliyaviy hisobot aynan shu ikki standart talablari asosida tayyorlanadi va taqdim etiladi. Bunda shuni e'tiborga olish lozimki, AQSh fond bozori listingiga kirish uchun GAAP (BHUQ) talablari, qolgan fond birjalari uchun esa MHXS talablari asosida moliyaviy hisobot taqdim etiladi.

20-MAVZU . MOLIVAVIY HISOBOTLAR XALQARO STANDARTLARI TALABLARIGA MUVOFIQ ASOSIY VOSITALARNI HISOBGA OLISH

“Asosiy vositalar” – 16-BHXSning maqsadi, mazmuni va asosiy qoidalari Ushbu standartning maqsadi moliyaviy hisobotlardan foydalanuvchilar tadbirkorlik subyektining asosiy vositalariga qilgan investitsiyalarini va bunday investitsiyalardagi o'zgarishlar haqidagi ma'lumotlarni tushunishi uchun asosiy vositalarni hisobga olish tartibini belgilab berishdan iboratdir. Asosiy vositalarni hisobga olishda asosiy masalalar bo'lib aktivlarni tan olish, ularning balans qiymatini aniqlash va ular bo'yicha eskirish xarajatlarini va qadrsizlanish bo'yicha zararlarni tan olish hisoblanadi.

III. Amaliy (yoki seminar yoki laboratoriya) mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

- 1 Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga
2. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga
3. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarida umumiy masalalar
4. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarida umumiy masalalar
- 5 . Tushumlarni hisobga oluvchi standartlarining tavsifi
6. Tushumlarni hisobga oluvchi standartlarining tavsifi
7. Nomoliyaviy aktivlarni hisobga oluvchi standartlarining tavsifi
8. Nomoliyaviy aktivlarni hisobga oluvchi standartlarining tavsifi
9. Baholashni hisobga oluvchi standartlarining tavsifi
10. Baholashni hisobga oluvchi standartlarining tavsifi
11. Nomoliyaviy majburiyatlarni hisobga oluvchi standartlarining tavsifi
12. Nomoliyaviy majburiyatlarni hisobga oluvchi standartlarining tavsifi
13. Moliyaviy instrumentlarni hisobga oluvchi standartlarining tavsifi
14. Moliyaviy instrumentlarni hisobga oluvchi standartlarining tavsifi
15. Konsolidatsiyalash asoslarini hisobga oluvchi standartlarining tavsifi
16. Konsolidatsiyalash asoslarini hisobga oluvchi standartlarining tavsifi

17. Moliyaviy hisobot transformatsiyasi
18. Moliyaviy hisobot transformatsiyasi
19. Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlariga kirishi
20. Moliyaviy hisobotlar xalqaro standartlari talablariga muvofiq asosiy vositalarni hisobga olish
21. Moliyaviy hisobotlar xalqaro standartlari talablariga muvofiq nomoddiy aktivlarni hisobga olish
22. Moliyaviy hisobotlar xalqaro standartlari talablariga muvofiq tovar-moddiy zaxiralarni hisobga olish (2-bhxs)
23. Moliyaviy hisobotlar xalqaro standartlari talablariga muvofiq tushumlar (odatdagi faoliyatdan olinadigan daromad)ni hisobga olish (18-sonli bhxs)
24. Moliyaviy hisobotlar xalqaro standartlari talablariga muvofiq tushumlar (odatdagi faoliyatdan olinadigan daromad)ni hisobga olish (18-sonli bhxs)
25. Moliyaviy hisobotlar xalqaro standartlari talablariga muvofiq tushumlar (odatdagi faoliyatdan olinadigan daromad)ni hisobga olish (18-sonli bhxs)

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Moliyaviy hisobot xalqaro standartlarining asosiy mazmuni va uning buxgalterlarni tayyorlash tizimidagi o'rni
2. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari bo'yicha qo'mita(MHXSQ)ning maqsadi va uning tavsifi
3. Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini ishlab chiqish, qabul qilish va foydalanish imkoniyatlari
4. MHXS (IFRS) bo'yicha moliyaviy hisobotni tayyorlashning kontseptual asoslari
5. MHXS (IFRS) 1 "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarini birinchi marta qo'llash".
6. BHXS №1 "Moliyaviy hisobotlarni taqdim etish" standartining mazmuni va qo'llanilishi
7. BHXS (IAS) 7 "Pul oqimlari to'g'risidagi hisobot" standartining mazmuni va qo'llanilishi
8. BHXS (IAS) 8 "Hisob siyosatlari, hisoblab chiqilgan baholardagi o'zgarishlar va xatolar"
9. BHXS (IAS) 10 "Hisobot davridan keyingi hodisalar". BHXS (IAS) 21 "Valyuta kurslaridagi o'zgarishlarning ta'sirlari"
10. Qurilish shartnomalari.
11. BHXS (IAS) 18 "Odatdagi faoliyatdan olinadigan daromad."
12. BHXS (IAS) 2 "Zaxiralar"
13. BHXS (IAS) 16 "Asosiy vositalar".
14. BHXS (IAS) 23 "Qarzlarni bo'yicha xarajatlar".
15. BHXS (IAS) 40 "Investitsion mulk".
16. Nomoddiy aktivlar"

17. MHXS (IFRS) 5 "Sotish uchun mo'ljallangan uzoq muddatli aktivlar va davom ettirilmaydigan faoliyat".
18. BHXS (IAS) 36 "Aktivlarning qadrsizlanishi".
19. Moliyaviy hisobotni tuzish bo'yicha tayyorgarlik ishlari o'tkazish va uni taqdim qilish.
20. Moliyaviy hisobotni taqdim etish (1-son MHXS). Hisob siyosati, hisob baholarini o'zgartirish va xatolar (8-son MHXS).
20. Pul mablaglari harakati to'g'risidagi hisobot
21. Baholangan majburiyatlar, shartli majburiyatlar va shartli aktivlar.
22. Valyuta kursi o'zgarishining tahsiri.
23. Aktivlarni qadrsizlanishi.
24. Nomoddiy aktivlar (38-son MHXS).
25. Investitsiyaviy ko'chmas mulk (40-son MHXS).
26. Davlat subsidiyalarining hisobi va davlat yordami haqidagi mahlumotni yoritish (20-son MHXS)
27. Tushum (18-son MHXS).
28. Foyda solig'i (12-son MHXS).
29. Qarzlarni bo'yicha xarajatlar (23-son MHXS)
30. Moliyaviy instrumentlar: mahlumotni taqdim etish va yoritish (32-son MHXS).
31. Moliyaviy instrumentlar: tan olinishi va o'lchanishi (39-son MHXS).
32. Giperinflyatsiya iqtisodiyoti sharoitida moliyaviy hisobot (29-son MHXS).
33. Biznesni birlashtirish (22-son MHXS).
34. Jamlama va alohida moliyaviy hisobotni tuzish (27-son MHXS).
35. Assotsiatsiyalangan korxonalariga investitsiyalar (28-son MHXS).
36. Giperinflyatsiya iqtisodiyoti sharoitida moliyaviy hisobot (29-son MHXS).
37. Qo'shma faoliyatda ishtirok etish (31-son MHXS).
38. Moliyaviy instrumentlar: taqdim etish
39. Tashkilotga pul mablag'i
40. Effektiv foiz stavkasi

3. **V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)**

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

moliyaviy hisobotning xalqaro standartlariga kirish;

– moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarida umumiy masalalar **haqida tasavvurga ega bo'lishi**;

tushumlarni hisobga oluvchi standartlarining tavsifi;

– nomoliyaviy aktivlarni hisobga oluvchi standartlarining tavsifi;

– baholashni hisobga oluvchi standartlarining tavsifi;

– nomoliyaviy majburiyatlarni hisobga oluvchi standartlarining tavsifini **bilishi va ulardan foydalana olishi**;

- iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida banklarning asosiy maqsadi va vazifalari, tijorat banklarining faoliyatini tashkil etishni iqtisodiy va huquqiy asoslari, tijorat banklarning me'yoriy va huquqiy faoliyatini tashkil etish va yuritish, tijorat banklarning likvidligi va to'lovga

	layoqatliligi,tijorat banklarning resurslari,bankning passiv va aktivlari,tijorat bankining kredit siyosati,bankning daromad va harajatlari nisbatini saqlash,bankning foydasi,aylanma mablag'lari va mijozning kreditga layoqatliligini baholash,mijozlarni qisqa va uzoq muddatli kreditlash asoslari,qisqa muddatli kreditlash jarayoni,kreditning ta'minlanganligi va uning turlari,bank krediti, kichik biznes va tadbirkorlikni kreditlash, bank resurslari,tijorat banklarining depozit operasialari,investisiya portfelini boshqarish va uning monitoringi <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; • naqd pulsiz hisob-kitoblar va banklararo korrespondent munosabatlar,tijorat banklarining faktoring va lizing operasialari,banklarning qimmatli qog'ozlar bilan operasialari,tijorat banklarning valyuta operasialari,tijorat banklarining foiz siyosati,bank risklari va uning turlari,bank xizmatlarining yangi turlari va innovasion moliyaviy instrumentlar,kredit uyushmalari va ular faoliyatini tashkil qilish va olib borish,mikrokredit tashkilotlar va ular faoliyatini tashkil qilishning tartib koidalari haqida <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak</i>.
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • electron va tarqatma materiallar;
5.	VII. Kreditni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish
6.	Asosiy adabiyotlar: 1.Sh.T. Ergasheva, A.K. Ibragimov, N.K. Rizayev, I.R. Ibragimova "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari. O'QUV-USLUBIY QULLANMA TOSHKENT-2019 227 B 2. Norbekov D.E. Ochilov I.K. MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI Toshkent-2019 416 bet 3.Narbekov D., Misirov K., Tashmanov G'. Moliyaviy va boshqaruv hisobi. O'quv qo'llanma. –T.: Iqtisod-moliya, 2018. –194 b Qo'shimcha adabiyotlar: 1. Ibragimov A.K., Marpatov M.D., Rizaev N.Q. Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari asosida banklarda buxgalteriya hisobi. O.,quv qo.,llanma. – T.: Moliya, 2010. – 272 b. 2. Ibragimov A.K. Auditning xalqaro standartlari asosida tijorat banklarida ichki auditning tashkiliy asoslari. O.,quv qo.,llanma. – T.: O.,z R. BMA "Moliya", 2013. – 384 b. 3. Ibragimov A.K., Rizaev N.K. Tijorat banklari tashqi auditida xalqaro

moliyaviy hisobot standartlarini joriy etish metodikasi. Monografiya. – T.: Moliya, 2011. – 188 b.

Axborot manbalari (saytlar):

www.norma.uz/

www.mf.uz/

www.lex.uz/

www.europa.eu/

www.worldbank.org

www.bfa.uz/

www.soliq.uz/

www.cbu.uz/

www.ias.com/

7. Fan dasturi SamDUKF kengashining 2021 yil 28-avgustagi 1-son bayonnomasi bilan ma'qullangan.

8. **Fan/modul uchun mas'ullar:**

Hamidov D. – SamDUKF, “Biznesni boshqarish” kafedrasida assistenti

9. **Taqrizchilar:**

Sh.S.Sharifov – SamDU. Tarmoqlar iqtisodiyoti kafedrasida dotsenti PhD, (tashqi)

J.Maxmudov – SamDUKF, “Biznesni boshqarish” kafedrasida kafedra mudiri(ichki)